

ברחבי תבל

ועידת שטוקהולם לבעיות איכות הסביבה

התלות ההדדית הפיסית של חלקי האדמה".

תכנית הפעולה

תכנית הפעולה אשר אושרה ע"י הועידה מורכבת כאמור מ-109 המלצות. היא דנה באמצעים להגבלת הניגוע מחמרי זיהום מעשה ידי-אדם; לניהול מתאים של ניצול מקורות הטבע; לשיפור המצב בערים ובמקומות יישוב אחרים; וכן להידוק דרכי שיתוף הפעולה בין העמים. שלושת חלקי תכנית הפעולה הם: (א) הקמה והפעלה של מערך כלל עולמי לבדיקה ולמדידה של בעיות סביבתיות בעלות חשיבות בינלאומית. מערך זה יקרא בשם "משמר הארץ" (Earth Watch) ותפקידו יהיה להזהיר בעוד מועד נגד משברים צפויים בשטח האקולוגי; (ב) ניהול שיטתי של הלחימה במפגעי הסביבה תוך ניצול אמצעי חינוך, הדרכה והסברה לציבור; (ג) סדורי מימון.

לצורך התאום בנושאים אלה הקימה הועידה מזכירות לבעיות הסביבה, אשר תפקידה לרכז ולתאם את כל הפעילות בנושאי האקולוגיה השונים, כולל ניהול הקרן לבעיות הסביבה. המנהל של מזכירות זו יוצע ע"י המזכיר הכללי של האו"ם ויבחר ע"י מליאת העצרת. נוסף

הועידה העולמית הראשונה לאקולוגיה, אשר התכנסה בשטוקהולם בין ה-5 וה-16 ביוני 1972 בסיסמא "עולם אחד", אשרה תכנית פעולה בנושאי הסביבה והאקולוגיה. במסגרת תכנית זו נכללו 109 המלצות שתכליתן להדריך ממשלות וארגונים בינלאומיים בפעולותיהם לשיפור ולשיפור איכות הסביבה בה חי האדם בעולמנו. נציגי המדינות המשתתפות תמכו בהפעלת יחידה מתאמת לענייני אקולוגיה במסגרת "ארגון האומות המאוחדות" ובהקמת "קרן לבעיות הסביבה". הועידה פירסמה הצהרה בת 26 סעיפים שמתרתם "להדריך את עמי העולם בשימור ובשיפור סביבת האדם". המלצות הועידה הובאו לפני המליאה של עצרת האו"ם בכינוסה העשירי ושביעי אשר יתקיים בספטמבר 1972.

המזכיר הכללי של הועידה, מוריס סטרונג מקנדה, נשא את הרצאת הנעילה בה הצהיר, כי הועידה עשתה את "הצעדים הראשונים במסע חדש, הנושא עמו תקווה לעתיד האנושות". הוא ציין כי תפקידה החשוב ביותר של ועידת שטוקהולם היה "להגיע להחלטות פוליטיות, אשר יניעו את חבר העמים לפעול לפעול ביחד בצורה התואמת את

לכך המליצה הוועידה להקים "מועצת ממשלות לתכניות סביבתיות בהשתתפות 54 חברות. מועצה זו, אשר חברה ייבחרו כל שלוש שנים ע"י מליאת עצרת האו"ם, תהיה הגוף המתאם לצורך שיתוף פעולה בינלאומי בבעיות האקולוגיה. עבר דת המועצה תבדוק ותבחן לעתים מזומנות ע"י המועצה הכלכלית והחברתית וכן ע"י מליאת העצרת.

הצהרה על סביבת האדם

הצהרה זו על סביבת האדם, אשר נתקבלה ע"י הוועידה מתייחסת, בין היתר, לעיור ולפיתוח מקומות יישוב וניתן לה השם: "הסכם פוליטי בינלאומי ראשון על עקרונות שימור ושיפור מגורי האדם". בנוסח הסופי של ההצהרה, הכוללת הקדמה ו-25 סעיפים, הגנת הסביבה ושיפורה נושאת את ה"יעד ההכרחי למין האנושי", אליו יש לחתור בד בבד עם פיתוח הכלכלה, החברה ושלוש העולם. סעיפיה העקריים של ההצהרה הם כלהלן:

(א) מן הראוי שהאומות במדינות תן האקולוגית, תעשינה להגברת יכולת קידום של עמים מתפתחים ולהשגת תנאי חיים משופרים לכל. רצוי כי כל המדינות והארגונים הבינלאומיים יפעלו להשגת הסכמים בדבר הספקת האמצעים הדרושים להתמודדות עם התוצאות הכלכליות האפשריות של יישום עקרונות הטיפול בסביבה.

(ב) כדי להגיע להישגים טובים בשיפור הסביבה בארצות מתפתחות, מן הראוי שיונהג בהן מראש שחר הוגן לעובדים וייצבו מחירי מצרכים וחמרי הגלם החיוניים. עקרונות כלכליים בסיסיים חשובים

לטיפול בבעיות הסביבה לא פחות מתהליכים אקולוגיים.

(ג) לצורך שימור ושיפור הסביבה יש להבטיח מקורות מימון מתאימים. במיוחד יש לשים לב לצרכיהן של מדינות מתפתחות ולתוספת העלות הנדרשת למפעלי פיתוח בהן, שעה שמבקשים לכלול בתכנון אמצעים אקולוגיים.

(ד) מן הראוי שהארצות השונות יאמצו לעצמן גישה כוללת לתכנון נושאי הפיתוח בהן, כדי לודא שהפיתוח לא יתנגש בצורך לשמר ולהתחשב את הסביבה. אין ספק שהתכנון עצמו הוא אמצעי יעיל וחיוני למטרה זו.

ניהול ישובי אדם

הוועידה המליצה בפני הממשלות והמזכיר הכללי של האו"ם כי יעשו להקמת קרן או מוסדות פיננסיים בינלאומיים, שתפקידם העיקרי יהיה לספק הון ראשוני וסיוע טכני לביצוע תכניות לאומיות לשיכון ולהקמת יישובים. בהמלצותיה בקשה גם הוועידה כי הגופים הבינלאומיים הקיימים כיום בתחום סיוע טכני יתנו עדיפות גבוהה לעזרה בתכנון פיסי (במיוחד בשכונות עוני ואזורי שיקום) וכן באספקת שירותים קהילתיים חיוניים.

המזכיר הכללי של האו"ם נתבקש להכין תכניות סיוע למדינות לצורך שיפור תנאי הקיום בישובים קיימים, ובמיוחד באזורי שיקום עירוניים. הוצע כי מרכזים אזוריים יטלו על עצמם, בהתאם לתכניות אלו, את נושאי ההדרכה, המחקר, חילופי המידע, המימון והסיוע הטכני.

נוסף לכך המליצה הוועידה על

רכה זו תינתן בראש ובראשונה לקבוצות הבאות: עובדי מדינה ורשויות ברמות בינוניות, אשר יוכלו להדריך עובדים אחרים; מומחים לתכנון סביבתי ופיתוח אזורים כפריים; מדריכים לפיתוח מרכזים קהילתיים ולתכניות עזרה עצמית בקבוצות ההכנסה הנמוכות; מומחי הסביבה במקומות עבודה, מתכננים ואנשי ארגון לתחבורה.

מישיבות המליאה

בשעה ששלוש ועדות עיקריות מעבדות את פרטי ההמלצות, נמשכו הדיונים בישיבות המליאה, בהן הציגו ממשלות וארגונים שונים את עמדותיהם.

נציגי ארצות מתפתחות הסבו את תשומת ליבם של באי הוועידה לכך כי לגבי שני שלישים מאוכלוסית העולם, תושבי הארצות המתפתחות, ה"סביבה" הוא עוני, תת־תזונה, בערות וניון. הם ציינו, כי המשימה הדחופה של האנושות היא פתרון בעיות אלו. רבים הדגישו, כי כדי להימנע מהשגיאות שנעשו בארצות המתועשות, יש לשלב שיקולים אקולוגיים בתוך תכניות הפיתוח לזמן ארוך.

(מתוך הפרסום Human Settlements, המופיע מטעם המרכז לדיוור, בניה ותכנון של האגף לעניינים כלכליים וחברתיים של האו"ם, כרך 2, מס. 3, עמ' 41-44. יולי 1972.)

קביעת אזורים בטווח שונה למן גוש בתיים עירוני ועד למחוזות שלמים — לשם יישום תכניות שיפור סביבתי לזמן ארוך. תכניות הפיתוח והלקחים שיופקו מביצוען יועמדו לרשות אומות אחרות, המבקשות לבצע פרויקטים דומים. הצעתה של קנדה בדבר ארגון מיפגש בחסות האו"ם על הנושא "שובי אדם נסירניים" זכתה לתמיכת הוועידה. המלצה נוספת של הוועידה היתה, כי במקרים שתכניות אקולוגיות יתפרשו מעבר לגבולותיה של מדינה מסוימת, היא תדון עם שכנותיה לגבי תאום הפרויקטים.

חקר עדיפויות בשיכון, בניה ותכנון

הוועידה הציעה מספר נושאים למחקר והעניקה להם עדיפות. אלה הם הנושאים: מדיניות ושיטות לפיתוח סביבתי נרחב; שיטות להערכת צרכי שיכון ותכניות ביצוע לסיפוקם; קביעת אינדיקטורים לצפיפות הדיור ואיכותו; חקר הגורמים לתנועת אוכלוסין; טכנולוגיה ונרמלים להקמתם היעילה והמהיר של בתיים; שיטות אלטרנטיביות להתמודדות עם צרכי התחבורה העירונית; ולבסוף חקר הלחצים הפיסיים והנפשיים של חיי העיר.

בהמלצות אחרות הודגש הצורך הדחוף להדריך ולאמן את כל הנוגעים לתכנון וניהול ישובי אדם. הד-